

Аннотація

Данная статья посвящена вопросам формирования понятия компьютерная грамотность в педагогической науке. Рассмотрены некоторые пути решения этой проблемы, даны методические рекомендации.

Маріщук О.Ю., Захарова І.Є.
Київський національний економічний університет

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ТА ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Розвиток науки і техніки вимагає максимального розвитку інтелектуально-творчого потенціалу особистості, що в свою чергу потребує набуття освіти високого рівня, дієвості, мобільності, функціональності набутих знань та практичних умінь. Це означає, що вища школа має реалізувати найголовніше завдання: запровадити ефективні педагогічні технології, що ґрунтуються на відборі та структуруванні навчально-виховного матеріалу на засадах диференціації та інтеграції, забезпечення альтернативних можливостей для одержання освіти відповідно до індивідуальних потреб та здібностей.

Основне у навчанні студентів – пошук і створення таких умов, що сприяли б формуванню творчої особистості, свідченого, висококваліфікованого фахівця освіти. А для цього необхідно широко впроваджувати індивідуалізацію та диференціацію навчання як основне концептуальне положення перебудови навчання у вищій школі України.

„Під диференціацією навчання сьогодні розуміють множинність і варіативність індивідуальних і колективних шляхів до суспільно погоджених цілей освіти” [1, С. 7-15].

Диференціація навчання проводиться як вирішальний засіб індивідуалізації навчання. Значний внесок у вивченні проблеми диференціації навчання належить, серед вчених, Ю.К.Бабанському, В.К.Буряку, Ю.З.Гільбуху, В. О.Моляко, І.М.Чередову та іншим.

Психологи розглядають особливості розвитку пам'яті, прийоми логічного запам'ятовування, розвиток інтелектуальних вмінь кожної вікової групи, як результат спрямованого педагогічного впливу, а також розвиток мотиваційно-потребової сфери особистості. Отже ефективність навчальних програм навчального закладу, методів навчання багато в чому визначаються

тим, наскільки вони, з одного боку, враховують, а з другого боку, сприяють розвитку мотиваційно-потребової сфери особистості певного року навчання.

Проблемою виявлення та розвитку здібностей кожної окремої особи займались психологи Б.М.Теплов, А.В.Петровський, В.О.Моляко, С.Л.Рубінштейн та інші. За дослідженням психологів, здібності людини – лише можливість для набуття знань і вмінь. А чи буде вона реалізована, залежить від багатьох умов: практичної значущості, організації навчання, трудової діяльності тощо. У психології встановлено загальне правило розвитку людських здібностей. Вони виявляються лише в діяльності, яка не може здійснюватись без здібностей. Виявляючись у конкретній діяльності, здібності в ній формуються і розвиваються, тобто існують лише у розвитку.

Формування здібностей відбувається за умов навчання й виховання.

Особливої уваги у плані здійснення диференційованого навчання заслуговує дослідження Г.Клауса. Його монографія „Введение в дифференциальную психологию учения” присвячена проблемам співвідношення індивідуального і типового у навчальній діяльності особистості, у розвитку її пізнавальних здібностей. Розроблені автором практичні рекомендації з урахуванням індивідуальних особливостей особистості при їх вмілому використанні допоможуть, з одного боку, підвищити ефективність навчального процесу, і, з іншого – повніше використовувати інтелектуальні можливості тих, хто навчається, їхні інтереси до вибору улюблених предметів, а в майбутньому – вибору професії. Автор, зокрема, розглядає міжіндивідуальні відмінності – відмінності між людьми (кожна людина вчиться по-своєму) і внутрішньоіндивідуальні відмінності – відмінності, що спостерігаються у діяльності однієї й тієї самої людини залежно від вимог і умов ситуації (не кожна людина вчиться завжди і всьому однаковим чином). Між тим, внутрішньоіндивідуальні відмінності можуть накладатись одна на одну, ускладнюючи завдання побудови універсальної типології особистості. Особливості засвоєння залежать не лише від особливостей особи, а й від значущості для людини тих чи інших навчальних дій та їх результатів, тобто навчальна діяльність визначається як здібностями, так і готовністю навчатись.

Мотиваційні підстави навчальної діяльності – особливості особистості, що роблять внесок в орієнтацію навчання, тобто готують суб'єкта наполегливо прагнути до досягнення навчальної мети, яку він сприймає як обов'язкову. Саме орієнтація на навчання і його предметний зміст чинить

найбільш стійкий вплив на активність і успішність засвоєння. Тому зміст, обсяг і якість знань та вмінь залежить значним чином від мотиваційних факторів.

Диференційований підхід у навчальному процесі здійснюється: 1) за рівнем вимог до засвоєння навчального матеріалу – студенти виконують завдання, які за змістом, за ступенем складності; 2) за формою організації навчальної діяльності; 3) за дозою та характером допомоги, яка надається під час виконання роботи; 4) темпом оволодіння програмованим матеріалом.

Оскільки студенти відрізняються за своїми суб'єктивно-психологічними характеристиками, їхня пізнавальна діяльність повинна здійснюватись у різних режимах, тобто у диференційованих пізнавальних ситуаціях.

У диференційованих пізнавальних ситуаціях студенти виконують завдання, які відрізняються за умовами мотивації діяльності, за ступенем складності.

Наявність позитивної мотивації навчання сприяє процесу засвоєння.

Мотивацію учіння можна підвищити саме за рахунок диференціації навчання. Індивідуалізація навчання пов'язана з диференціацією, що є початковою фазою цього процесу. Індивідуалізація навчання і диференціація як її форма вимагають врахування мотивів і потреб кожного студента, залучення його до оптимальної для його можливостей і потреб діяльності.

Індивідуалізація навчання – це така система взаємодії між учасниками навчального процесу, коли найповніше використовуються індивідуальні особливості кожного, визначаються перспективи подальшого розумового розвитку й гармонійного вдосконалення особистості структури, ведуться пошуки засобів, що сприяли б формуванню індивідуального стилю діяльності майбутнього спеціаліста.

На думку І.Унт, індивідуалізоване навчання розглядається як стратегія навчання. Під індивідуалізацією навчання розуміють вдосконалення самостійної роботи студентів відповідно до їхніх індивідуальних здібностей [4, С. 35].

Під диференціацією, на думку автора, слід розуміти врахування індивідуальних особливостей у такій формі, коли студенти групуються на основі якихось особливостей для окремого навчання, звичайно навчання в цьому випадку відбувається за дещо різними навчальними планами й програмами.

Індивідуалізація в даному випадку розглядається в аспектах: процесу навчання; змісту освіти та побудови навчання у вищій школі. Перший

стосується підбору форм, методів і прийомів навчання, другий – створення навчальних планів, програм, складання завдань тощо.

Автори В.М. Володько та М.М.Солдатенко визначають індивідуалізацію навчання як систему взаємодії, що дала б змогу студентові з відповідною допомогою викладача розвивати в собі тільки йому притаманні якості, виробляти індивідуальний стиль майбутньої фахової діяльності. Індивідуалізації навчання сприяє система стосунків викладача і студентів, що дає змогу вселити віру в їхні розумові здібності, прагнення активізувати навчальну діяльність, позбутися пасивного характеру навчання. З цього приводу Р.Драссел відмічає, що індивідуалізація навчання – не що інше, як діалог індивідуальних унікальних співрозмовників, один з яких „являє собою зразок емпатії, поваги і аутентичності, а другий – набуває цих якостей під впливом першого”.

Відповідно до вищесказаного, на студента покладається значна частина відповідальності за особисте навчання. Він повинен навчитися самостійно добирати необхідну інформацію в навчальному матеріалі, ставити питання, перевіряти результат та висувати гіпотезу, планувати, експериментувати, тобто навчитися вчитись. У вищому закладі створюються умови для розвитку індивідуалізації студента, для наукового пошуку знань. Свідоме прагнення розвивати свої індивідуальні сили і здібності є справжньою суттю індивідуалізації.

Диференціація і індивідуалізація навчання є важливим чинником безперервної освіти.

Стрижнем індивідуалізації навчання є мета навчання і самостійна пошукова діяльність студентів, що поєднана з практичною реалізацією набутих знань, навичок і вмінь.

Як відмічають педагоги-дослідники, дидактична система індивідуалізації навчання складається з таких елементів: закономірність самостійного (індивідуального) навчання; мета навчання; зміст навчання; принципи індивідуального навчання; діяльність студента; діяльність викладача; форми; методи; прийоми та засоби індивідуального навчання; критерії та показники оцінки діяльності студента і викладача; дидактичне середовище.

Кожний елемент може, за твердженням авторів, впливати на інші елементи й відповідно зазнавати їхнього впливу і становить відносно самостійну частку системи специфічного призначення, що функціонально реалізується в системі загалом. Усі елементи дидактичної системи в їх

конкретних проявах на кожному етапі індивідуалізації навчання забезпечують активну індивідуальну пізнавальну діяльність студента в досягненні конкретної навчальної мети.

Отже, індивідуалізація навчання на заняттях іноземної мови орієнтує студента на розвиток своєрідності й неповторності, які розширюють можливості для особистого самовияву.

Щоб індивідуалізувати навчання необхідно дотримуватись умов, запропонованих авторами В.М. Володько та М.М.Солдатенко:

1. Студентів набирати в групи на основі науково обґрунтованої тестової перевірки.

2. Детально розробити цілі вивчення іноземної мови.

3. Наявність альтернативних варіантів фундаментальних курсів і курсів за вибором.

4. Наявність достатньо повної науково обґрунтованої професійної моделі.

5. Доступні методики самовивчення і вивчення особистості студента.

6. Структурування всього змісту навчання у вигляді завершених предметних модулів.

7. Демократизація дидактичного середовища, розвиток системи „суб’єкт – суб’єктних” стосунків.

8. Впровадження енергомістких технологій навчання.

9. Наявність попередньої бази навчання, спеціальних курсів, видів занять та пропедевтичних курсів.

Виконання зазначених умов дасть змогу водночас розв’язати основні завдання пізнавальної діяльності в процесі індивідуалізованого навчання.

Таким чином диференціацію та індивідуалізацію можна розглядати як засоби, що дозволяють розв’язати багато проблем навчання, підвищити якість навчально-виховного процесу.

Використана література

1. Бабанский Ю.К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса (Методические основы). – М.: Просвещение, 1982. – 192 с.

2. Кирсанов А.А. Индивидуализация учебной деятельности как педагогическая проблема. – Казань, 1982. – 224 с.

3. Володько В.М., Солдатенко М.М. Індивідуалізація навчання студентів. // Педагогіка і психологія. – К.: 3 (4). 1994. – С. 95-99.

4. Унт Инге. Индивидуализация и дифференциация обучения. – М.: Педагогика, 1990. – 192 с.

Аннотация

В статье рассмотрена проблема дифференциации и индивидуализации обучения студентов, показаны мотивационные основы учебной деятельности, пути для индивидуализации обучения.

Мукан Н.В.
НУ „Львівська політехніка”

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ КАНАДИ: СУТНІСТЬ, ФУНКЦІЇ ТА ПРИНЦИПИ

Головною метою педагогічних технологій є виховання освіченої людини, яка в інформаційному потоці здатна виділити особистісно-значимі знання та розуміє як їх використати в конкретній ситуації, тобто домінанта відводиться гнучкому інтелекту та сформованій свідомості. На сучасному етапі в Україні проходить реформа освіти, здійснюється пошук нових засобів та прийомів оптимізації навчального процесу з метою підвищення ефективності професійного навчання. Відродження національної школи передбачає інтеграцію всіх елементів системи професійної освіти.

Актуальність дослідження зумовлена сучасними змінами парадигм суспільного розвитку, новизною особистісних та соціальних вимог до системи професійної освіти. Ці тенденції спонукали появу необхідності розробки нових підходів, форм та методів здійснення процесу професійної освіти. Значення особистісного потенціалу майбутнього спеціаліста в суспільному виробництві визначається випереджуючим розвитком людини в порівнянні з технологічною основою виробництва. Такий підхід обґрунтовує поглиблене вивчення значення громадської функції освіти та акцентування її ролі в економічному та суспільному прогресі як об'єктивну закономірність.

Обмеженість вивчення зарубіжного досвіду суперечить об'єктивній необхідності освітньої практики. З урахуванням цього протиріччя було зроблено вибір теми нашого дослідження, проблема якого сформульована так: яка сукупність умов необхідна для забезпечення ефективності професійної освіти з метою виховання майбутніх спеціалістів, знання та вміння яких відповідатимуть потребам і реаліям фахової діяльності